REALITĂȚI SOCIAL-ECONOMICE BIHORENE ÎN CONSCRIEREA DIN ANUL 1722 (II)

de

ANA ILEA
VERONICA COVACI

Într-o lucrare anterioară[1], pe baza informațiilor oferite de conscrierea din anul 1722, a domeniului capitlului episcopiei romano-catolice de Oradea, am analizat stadiul dezvoltării social-economice și caracteristicile care se impun în dezvoltarea feudalismului în 19 sate și 14 predii ale domeniului, situate la sud-vest de Oradea, în stînga Crișului Repede și pînă pe cursul Crișului Negru. Acum ne vom opri asupra celor 21 de sate și 9 predii situate în jurul Orăzii, pe valea Crișului Repede și în extremitatea nordică a Bihorului[2]. După așezarea geografică satele se grupează astfel: 9 dintre ele în cîmpia și sub dealurile Orăzii, 8 pe valea Crișului, în cîmpie și mai ales sub dealuri, iar alte 4 în cîmpia Eriului. Aceste sate sînt de tip adunat, cu intravilanele de-a lungul văilor sau drumurilor și pămîntul de cultură în hotarul satului.

---

[1] Ana Ilea, Veronica Covaci, *Realități social-economice bihorene în conscrierea din anul 1772*, în *Crisia, 1982*, p. 169—188.

[2] Satele sînt următoarele: Alparea (Alpar), Borș (Borș), Cheriu (Nagy Ker), Felcheriu (Kis Ker), Ioșia (Eössi), Rontău (Ronto), Sîntelec (Szentelek), Tămășeu (Tamassi) și Uileacu de Munte (Ujlak) situate în jurul Orăzii, Cacuciul Nou (Magyar Kakucs), 1/3 Dobricionești (Dombricson), Gălășeni (Galoshaza), Husasăul de Criș (Kis Ujfalu), Ineul de Criș (Kis Jenö), Josani (Krainikfalva), Măgești (Sasfalva) și Vadul Crișului (Rev) situate pe valea Crișului Repede, Sălacea (Szalacs), Șilindru (Selind), Tarcea (Er Tarcsa) și Vășad (Vassad) situate în nordul Bihorului. Prediile sînt următoarele: Apati — lîngă Tarcea, Szent Janos, Szent Lorincz, Kupocz, Ertolgy și Bécs lîngă Sălacea, Iklod și Mișca lîngă Ioșia și Nagy Zemplén lîngă Borș. Nu ne vom ocupa de satele Bagamér, Csökmö, Mike Percs, Nagy Harsany și Szent Péterszeg precum și de prediile situate în vecinătatea acestora întrucît astăzi nu fac parte din județul Bihor, sînt pe teritoriul R.P.U. Orașul Oradea nu este cuprins în conscriere, fiind în proces cu capitlul (vezi Arh. Stat Oradea, *Fond Capitlul episcopiei rom. cat. de Oradea, Acta Antiqua*, Fasc. LXV, nr. I, p. 1—222) (în continuare *Conscrierea .....)*

https://biblioteca-digitala.ro

Conscrierea înregistrează pentru fiecare localitate în parte numele capilor de familie, categoria socială, eventuale funcții economice sau administrative, cantitatea sesiei, suprafața terenului arabil și a fînațului în sesie sau care se împarte anual între locuitori, animalele mari și mici, morile și cazanele de fiert țuică. În cazul unor localități tabelele înscriu și numărul fraților și fiilor care trăiesc împreună cu capii de familie. Tabelele sînt urmate apoi de observații privind așezarea satelor, aprecieri asupra pămîntului și a obligațiilor feudale ale supușilor. Pe baza acestor observații, în cele ce urmează, vom analiza principalele aspecte economico-sociale din viața acestor sate și vom desprinde principalele trăsături ale dezvoltării feudalismului la începutul secolului al XVIII-lea în părțile Bihorului.

Economia agrară. Se impune a arăta aici în primul rînd situația pămîntului în virtutea dreptului feudal, modalitățile de folosință, calitatea și productivitatea lui. Conscrierea face referiri la toate categoriile de terenuri aflate în perimetrul satelor, toate de drept aparținătoare stăpînului de pămînt și date în folosință locuitorilor în anumite condiții. Supușii în majoritatea cazurilor dețineau sesii compuse din intravilan, teren arabil și fînaț. În conscriere însă noțiunea de sesie nu este bine definită. Marea majoritate a supușilor sînt înscriși cu sesie întreagă, indiferen de suprafața arabilului și a fînațului. De multe ori sînt înscriși cu sesie și jelerii, chiar dacă dețin sau nu pămînt de cultură. E posibil deci ca în cazul nostru cantitatea sesiei înscrisă să desemneze numai intravilanul din vatra satului. La acea vreme încă nu se punea problema stabilirii constitutivului sesiei. Pămîntul era încă suficient raportat la numărul locuitorilor și existau în plus largi posibilități de defrișare a noi terenuri.

În ce privește vatra satului constatăm că aproape în toate cazurile, chiar dacă satele au fost părăsite vremelnic, locuitorii s-au așezat pe vechea vatră, pe fostele intravilane și și-au refăcut gospodăriile. Numai în cazul satelor Alparea și Cheriu se menționează că pe vechea vatră au rămas numai ruinele bisericilor și acum se cultivă porumb[3].

Terenul arabil în general era situat în hotarul satului și dispus în două cîmpuri (calcaturi). Locuitorii dețineau suprafețe egale de pămînt în cele două cîmpuri. La majoritatea satelor se menționează existența celor două cîmpuri. Alte situații erau la Sălacea unde arabilul era împărțit în 3 cîmpuri, la Uileacul de Munte unde locuitorii aveau teren arabil foarte puțin, sub promontoriu, la Felcheriu unde terenul era de asemenea puțin, dispus într-un singur cîmp, de calitate mediocră și necesita muncă pentru defrișare, iar la Sîntelec era dispersat în parcele mici între păduri, dealuri și văi, unde locuitorii puteau defrișa. Situație asemănătoare este semnalată și la Husasăul de Criș unde arabilul era de slabă calitate, rezultat în primul rînd din defrișări și astfel locuitorii practicau agricultura pe bucăți, pe măsura defrișării.

---

[3] *Conscrierea* ... f. 74—78.

https://biblioteca-digitala.ro

În ce privește calitatea pămîntului, în satele din cîmpia Orăzii și cîmpia Eriului arabilul era de calitate bună și foarte bună, se putea cultiva grîu în bune condițiuni. Productivitatea era de 3—4 cîble grîu producție la o cîblă semănătură. În satele de pe valea Crișului Repede, exceptînd Ineul de Criș, precum și în cele de sub dealurile Orăzii arabilul era de calitate medie, pietros, argilos, după o cîblă semănată și fiind arat de 2—3 ori cu 4—6 boi se obținea o producție pînă la $2^1/_2$ cîble grîu.

Întîlnim în această perioadă două modalități de folosință a arabilului, adică dat supușilor definitiv în sesie sau împărțit anual între locuitori după puterile lor de a-l cultiva. În majoritatea satelor arabilul era dat în sesii, doar în 5 sate se împărțea anual (vezi anexa 1). Nu putem stabili un criteriu în acest sens nici în funcție de zona geografică, nici de calitatea sau cantitatea pămîntului. Arabil în sesie întîlnim în toate satele din zonă de deal, dar în același timp și în cele mai mari sate din cîmpia Eriului.

Ca suprafață terenul arabil este raportat la cantitatea de boabe de grîu care se însămînțau pe o anumită suprafață, folosindu-se drept unitate de măsură cîbla de Debrețin[4]. În tabelul anexa 1 sînt trecute suprafețele arabilului pentru fiecare sat. Conscriptorii fac însă mențiunea că au înregistrat arabilul numai dintr-o calcatură, și această cifră trebuie dublată sau triplată în funcție de numărul calcaturilor. Ținînd cont de această mențiune și făcînd apel la cifrele din tabel observăm că cea mai mare suprafață de arabil era în Sălacea, unde revenea în medie arabil de 13 cîble pentru o gospodărie. Acest sat avea însă o situație deosebită fiind așezat în cîmpie și avînd în vecinătate prediile Szent János, Szent Lörinsz, Kupocz, Értölgy și Bécs în care locuitorii dețineau arabil de bună calitate. În majoritatea satelor, însă revine o suprafață medie de arabil de 2—6 cîble pentru o gospodărie, ceea ce era foarte puțin la productivitatea scăzută a solului din acea vreme. Raportînd întreaga suprafață de arabil de 2 658 cîble la cele 836 de familii din satele noastre obținem o medie de 3 cîble pentru o familie, sau pînă la 6 cîble dacă dublăm cifra, ceea ce însemna o familie, sau pînă la 6 cîble dacă dublăm cifra, ceea ce însemna o producție anuală de cel mult 9—15 cîble. Productivitatea scăzută a solului se datora nu numai calității lui ci și slabei înzestrări a gospodăriilor țărănești cu inventarul agricol necesar cultivării pămîntului. Este explicabilă deci arendarea prediilor de către locuitori sau a altor terenuri domeniale existente în vecinătate, precum și defrișarea și introducerea în circuitul agricol a noi terenuri.

Tot în hotarul satului era situat și fînațul locuitorilor care deasemenea apare atît definitiv în sesii, cît și împărțit anual între locuitori. La fel

[4] În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea cu ocazia reglementărilor urbariale, terenul arabil de o cîblă este echivalent cu un iugăr de 1 100—1 300 st.^{2} sau cu o holdă. În unele lucrări privind Transilvania arabilul de o găleată este apreciat de o jumătate de iugăr (Vezi Nicolae Stoicescu, *Cum măsurau strămoșii*, Edit. Științifică, București, 1971, p. 120).

https://biblioteca-digitala.ro

ca şi în cazul arabilului de cele mai multe ori şi fînaţul este dat în sesie. În cazul a 5 localităţi fînaţul apare, sub cele două forme de folosinţă.

Suprafaţa fînaţului este exprimată în cosaşi (zile de coasă) sau care de fîn[5]. Din datele tabelului rezultă că în majoritatea cazurilor suprafaţa fînaţului este mai mare decît cea arabilă, exceptînd cîteva localităţi din zona de cîmpie unde proporţia este inversă. Suprafaţa totală a fînaţului din cele 21 sate se ridică la 2800 care de fîn sau cosaşi. Repartizat pe localităţi fînaţul nu este prea mare, dar este în general suficient şi de bună calitate. Ca un neajuns al locurilor este semnalat pericolul de inundaţie a Crişului, Eriului, Barcăului sau a unor pîraie locale care provocau pagube pe terenurile apropiate. Şi în cazul fînaţului locuitorii practicau defrişarea de noi terenuri sau luau fînaţ din predii.

Pe lîngă terenurile menţionate în perimetrul satelor mai existau păşunile şi pădurile, de drept ale domeniului, dar folosite în comun de către locuitori. Conscrierea nu ne furnizează amănunte în legătură cu păşunile. Întinderea şi calitatea acestora le putem aprecia şi în funcţie de numărul animalelor mari înregistrate în fiecare localitate. Locuitorii mai foloseau ca păşuni şi unele mărăcinişuri, terenuri din păduri, predii sau locuri necultivate.

Conscriptorii au acordat o atenţie mai mare pădurilor, acestea constituind surse importante de venituri sub diverse aspecte. Se consemnează astfel la fiecare localitate dacă există pădure şi dacă supuşii beneficiază de lemne de foc şi construcţii, de ghindă, păşuni sau alte foloase. Pădurile care anterior fuseseră exploatate iraţional acum erau oprite de la tăiere pentru regenerare. Astfel, locuitorii din Tarcea şi Văşad îşi procurau lemne de foc şi construcţii din Pişcolţ şi Curtuişeni. Păduri slabe erau şi la Şilindru, Tarcea, Tămăşeu, Borş, Ioşia şi Rontău. Aceste păduri erau în acelaşi timp şi slabe producătoare de ghindă. La Uileacul de Munte, Alparea, Cheriu şi Felcheriu pădurile erau mai ample şi de o capacitate de 150 pînă la 300 porci la ghindă.

În ce priveşte folosinţa pădurii întîlnim o situaţie deosebită la pădurea comună din hotarul satelor Cacuciul Nou, Gălăşeni, Josani, Măgeşti, Dobricioneşti şi Vadul Crişului, situată pe Dealul „Csomoz“ la poalele munţilor Bihorului, care aparţinea jumătate capitlului şi jumătate composesoratului nobililor[6], care aveau proprietăţi în jur. Jumătatea care revenea capitlului era folosită de către cele 6 sate menţionate mai sus, care beneficiau de lemne de foc, de ghindă şi păşune. În această pădure locuitorii puteau ierna circa 8 mii de porci, iar pe păşuni îşi ţineau oile. Pădure în comun aveau şi satele Ineul de Criş şi Husasăul de Criş. În-

[5] Cu ocazia reglementărilor urbariale din comitatul Bihor din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea fînaţul de un cosaş sau de o coasă sau de un car de fîn era echivalent cu un iugăr.

[6] Nobilii composesori erau: baronul Haller, care stăpînea 2/3 din Dobricioneşti şi o parte din Birtin, S. Buday — stăpînea Cacuciul Vechi şi Butan; Nicolae Barany — stăpînea o parte din Birtin şi nobilul Kallay care stăpînea Şuncuiuşul.

https://biblioteca-digitala.ro

trucît animalele locuitorilor de aici erau libere în toată pădurea, între ei exista convenția ca în caz de furturi, paguba să se recupereze 2/3 de la Ineu și 1/3 de la Husasău. În ce privește ghinda pădurea lor era de o capacitate de 400 porci.

Observăm preocupări din partea domeniului pentru regenerarea pădurilor slabe precum și folosirea lor de către locuitori în condiții mai ușoare în această perioadă cînd monopolul asupra pădurii nu era instituit în toate formele sale.

Conscrierea consemnează la cîteva dintre localități existența promontoriilor, unde locuitorii lucrau parcele de vii, contra nonă și dijmă. Promontorii mari erau la Uileacul de Munte, de 588 săpători și la Sălacea, de 488 săpături, urmau apoi cele din Ineu de Criș și Husasău. Întrucît în unele localități promontoriile fuseseră lăsate în paragină în perioada anterioară de neliniște și nesiguranță, acum locuitorii începeau curățirea lor de mărăcini și recultivarea. Conform practicii obișnuite viile erau parcelate și date în folosință locuitorilor din sat sau din alte părți. Spre exemplu la Uileacul de Munte aveau vie și cîte un loc de căsuță la vie 48 de locuitori din Debrețin. Tot aici stăpînul avea în regie proprie o vie de 50 de săpători pentru care locuitorii din Uileac asigurau toate muncile necesare. La fel avea și în promontoriul din Sălacea o vie de 40 săpători. Întrucît la Uileac se concentra cea mai mare cantitate de vin atît din producția alodială cît și din dijmă aici se înființase deja clavigeratul — oficiul de depozitare și distribuire a băuturilor. Funcționa clavigerul Francisc Czipes care ținea o evidență strictă a intrărilor și ieșirilor, era plătit de către domeniu cu 6 cîble grîu, 1 porc și 50 fl. pe an, era scutit de nonă și dijmă și contribuțiile publice. Clavigeratul avea aici 2 case domeniale, una locuința clavigerului, una depozit de cereale și sub amîndouă erau pivnițe mari pentru băuturi.

Pe lîngă terenurile specificate în unele localități mai erau și locuri curiale sau domeniale destinate anumitor scopuri sau cultivate de către locuitori pentru stăpîn. Astfel de locuri sînt menționate la Silindru, Tarcea, Sălacea și Rontău, ele constituind baza rezervei feudale în aceste părți.

În vecinătatea unor sate existau predii constituite din terenuri de cultură, fînațe, păduri, pășuni sau locuri încă necultivate. Lîngă Tarcea era situat prediul Apati unde locuitorii din Tarcea aveau un teren arabil de 100 cîble, iar pentru capitlu coseau un fînaț de 15 căpițe de fîn. Ioșia avea în vecinătate prediile Mișca și Iclod. Mișca era în patre lucrat de locuitorii din Ioșia, care aveau aici teren arabil, iar altă parte era arendat celor din Episcopia Bihor cu 160 fl. anual. În prediul Iclod aveau teren arabil locuitori din diverse părți care plăteau nona și dijma. Un alt prediu era Nagy Zemplén lîngă Borș. Aici deocamdată este consemnat numai fînațul pe care-l coseau supușii în contul robotei. În vecinătatea satului Sălacea erau situate cele mai multe predii cu teren arabil de bună calitate. În prediul Szent Janos era arabil de 40 cîble, iar în Szent Lörincz și Kupocz de 250 cîble. Cea mai mare parte a terenului aparținea locui-

https://biblioteca-digitala.ro

torilor din Sălacea și în proporție mai redusă celor din Vășad. În prediul Ertölgy exista pădurea pentru ghindă și un loc unde se cultiva cînepa.

Observăm deci că în această primă fază prediile erau mai puțin lucrate în regie proprie de către domeniu. Pe măsura organizării domeniului și a practicării unei agriculturi mai raționale unele din aceste predii se vor transforma în adevărate ferme agricole și zootehnice[7].

Populația. Pămîntul mult sau puțin, bun sau rău putea fi pus în valoare numai prin munca țăranilor, locuitori ai acestor sate, potențialul uman indispensabil domeniului feudal.

Vorbind de populație să nu uităm că sîntem la începutul secolului al XVIII-lea, după o lungă perioadă de grele încercări pentru întreaga Transilvanie. Se constată acum o scădere a populației datorată părăsirii gospodăriilor de către un număr destul de mare de familii, epidemiilor care au decimat o parte a populației, războaielor de la sfîrșitul secolului al XVII-lea și răscoalei lui Fr. Rakoczi al II-lea[8]. Abia începînd cu deceniul al doilea al secolului, după înfrîngerea răscoalei lui Fr. Rakoczi al II-lea, locuitorii se reașează la vetrele lor și încep să-și refacă gospodăriile.

Constatăm acum o fluctuație a populației, o mișcare a locuitorilor de la un sat la altul din cadrul comitatului Bihor și din comitatele vecine. Adică locuitorii din zone cu terenuri mai slabe se așază în sate de cîmpie unde condițiile pentru dezvoltarea agriculturii erau mai avantajoase. Pentru a explica acest fenomen în cazul satelor noastre vom utiliza datele oferite de registrele de dijmă din anul 1717, în care se consemnează la majoritatea locuitorilor dacă sînt din partea locului sau de unde au venit aici. Astfel în Ioșia cele 13 familii înregistrate toate erau venite din Oradea, părțile Transilvaniei și satele Harsany și Monostor Paly (azi în R.P.U.); în Cheriu din 24 familii una era din partea locului iar 23 din părțile Transilvaniei; în Alparea din 26 familii, 21 erau din părțile Transilvaniei; în Borș din 46 familii numai 5 erau din partea locului restul fiind din părțile Ungariei (Debrețin, Monostor Paly, Uențida), din părțile Sălajului precum și din alte sate din Bihor[9]. Aceeași proporție se constată și în satele Tămășeu, Tarcea și Vășad.[10] În schimb în satele

---

[7] Este vorba de prediile Iclod, Mișca, Kupocz etc. care spre sfîrșitul secolului al XVIII-lea au devenit principale ferme pentru cultura grîului și porumbului și pentru creșterea oilor și porcilor.

[8] Ștefan Pascu, *Demografia istorică*, în *Populație și societate, Studii de demogrfie istorică*, Edit. Dacia, Cluj, 1972, p. 64.

[9] Arh. St. Oradea, *fond Capitlul episc. rom. cat. Oradea, Instrumenta literalia*, Fasc. XXVIII., a, f. 2, 10—14.

[10] *Ibidem*, f. 3, 8, 9. La Tămășeu din 27 familii una era de aici, celelalte din Vaida, Roșiori, Salonta, Săcueni, Diosig; părțile Ungariei (Leta, Kis-Maria, M. Petri) și părțile Transilvaniei. La Vășad din 86 familii 6 erau din partea locului, iar restul din comitatele Satu-Mare, Maramureș, Solnoc, districtul Chioarului și părțile Șimleului.

https://biblioteca-digitala.ro

Felcheriu, Sîntelec și cele 8 de pe Valea Crișului Repede majoritatea locuitorilor și în unele cazuri chiar toți erau din partea locului.[11]

Observăm deci că în satele cu teren arabil mai puțin și de mai slabă calitate, unde erau mai grele condițiile de muncă, dar în același timp satele n-au fost atît de expuse primejdiilor, majoritatea locuitorilor au rămas tot timpul la vetrele lor sau chiar dacă s-au refugiat pentru scurt timp, au revenit. De asemenea, aceste locuri nu erau atît de tentante nici pentru locuitorii din zonele apropiate.

În satele de cîmpie, însă, cu pămînt mai mult și de mai bună calitate, care au fost confruntate adeseori cu războaie, expediții de jaf sau alte calamități ale vremii locuitorii în parte au dispărut iar în parte au plecat în alte părți. Aici existau acum terenuri disponibile spre care s-au îndreptat locuitorii din zonele apropiate determinați de aceste condiții avantajoase. La această dată chiar stăpînii de pămînt care aveau domenii întinse acordau unele înlesniri locuitorilor, pentru a-i atrage și menține pe domeniu, asigurîndu-și astfel forța de muncă necesară.

Trebuie să subliniem că nu era vorba de o mișcare în masă a populației și de la distanțe mari. În satele cu terenuri disponibile vin locuitori din alte părți ale comitatului, apoi din cîmpia Ungariei, din comitatele vecine Satu-Mare, Arad, Zărand, Solnocul Mijlociu sau alte comitate apropiate din Transilvania. Fenomenul de mișcare a populației se manifestă și în intervalul 1 717—1 722, așa cum rezultă din confruntarea cifrelor înscrise în cele două documente. Redăm spre exemplificare situația familiilor din cîteva localități la cele două date extreme: Sălacea 144—182, Ioșia 13—22, Borș 46—68, Ineu de Criș 57—44, Vadu Crișului 24—40, Husasău de Criș 31—23. Creșterea sau descreșterea numărului familiilor, după cum o arată cifrele de mai sus, nu se poate justifica numai prin spor natural sau mortalitate în acest interval, ci mai degrabă prin mișcarea populației. Acest fenomen este prezent și în alte părți ale comitatului Bihor în primele două decenii ale secolului al XVIII-lea, fiind favorizat de o puternică acțiune de denegare a dijmei de către populația din districtele românești.[12]

În ce privește numărul locuitorilor conscrierea înregistrează capii de familie și în plus pentru unele sate numărul fraților și fiilor de vîrstă majoră și în linie bărbătească, care trăiau în aceeași casă și „într-o singură pîine". Pe baza acestor date încercăm să stabilim, cu aproximație, numărul total al locuitorilor. În acest scop vom utiliza pentru o familie

[11] *Ibidem*, f. 15—18. În satele Felcheriu, Măgești, Josani și Dobricionești toți locuitorii erau din partea locului. La Husasăul de Criș din 31 familii numai 2 erau venite din altă parte. La Ineul de Criș erau venite 9 familii, iar 48 erau de aici.

[12] Virgil Maxim, *Mișcări sociale la românii bihoreni de pe Valea Barcăului și districtul Luncii (1692—1723)*, în *Lucrări științifice, Seria istorie*, Oradea, 1973, p. 57—84.

https://biblioteca-digitala.ro

coeficientul 5, iar în privința fraților și fiilor coeficientul 2.[13] Redăm astfel în tabelul de mai jos situația generală a locuitorilor.

	Localitatea	Nr. familii	iobagi ereditari	taxaliști	jeleri	Nr. frați și fii	Nr. total al locuitorilor	
1.	Șilindru	54	—	54	—	—	270	
2.	Tarcea	15	1	14	—	—	75	
3.	Vășad	97	—	94	3	—	485	
4.	Sălacea	182	—	155	27	—	910	
5.	Tămășeu	27	—	26	1	—	135	
6.	Uileacul de Munte	103	—	85	18	—	515	
7.	Ioșia	22	—	21	1	—	110	
8.	Borș	68	—	57	11	—	340	
9.	Rontău	16	—	16	—	—	80	
10.	Alparea	39	—	37	2	—	195	
11.	Cheriu	31	—	31	—	—	155	
12.	Felcheriu	14	13	—	1	10	90	cu fr. și fii
13.	Sîntelec	12	9	—	3	14	88	—“—
14.	Cacuciul Nou	23	23	—	—	25	165	—“—
15.	Gălășeni	6	6	—	—	7	44	—“—
16.	Josani	9	9	—	—	19	78	—“—
17.	Măgești	7	7	—	—	12	59	—“—
18.	Vadu Crișului	40	40	—	—	81	362	—“—
19.	Dobricionești	4	4	—	—	9	38	—“—
20.	Ineu de Criș	44	41	—	3	63	346	—“—
21.	Husasău de Criș	23	23	—	—	36	187	—“—
	Total:	836	176	590	70	266		

Pentru satele Silindru, Tarcea și Dobricionești conscrierea nu înregistrează toate familiile, ci numai jumătate sau sfert, adică numai supușii capitlului. În satele unde sînt înregistrați și frații și fii, aceștia sînt cuprinși în calcul și la numărul total al locuitorilor. În cazul cînd aceștia nu sînt consemnați trebuie să avem în vedere la aprecierea numărului total al locuitorilor un indice de 2 la fiecare familie.

Conform datelor din tabelul de mai sus în cele 21 de sate existau 836 de familii, ceea ce înseamnă, peste 6 000 de persoane luînd în calcul și frații și fii majori în linie bărbătească și care trăiau în aceeași casă. Făcînd o comparație cu cele 19 sate capitulare tratate anterior, care aveau înscrise numai 353 familii observăm că această parte a domeniului era mult mai populată. În celelalte sate revine o medie de circa 18 familii la un sat pe cînd în cele 21 de sate media este de aproape 40 familii.

[13] *Istoria României*, vol. III, Ed. Acad. R.P.R., 1964, p. 420; Gh. Mudura, *Populația localităților de pe cursul superior al Crișului Repede la sfîrșitul sec. al XVII-lea și în prima parte a sec. al XVIII-lea*, în *Aleșd, 1904—1979. Comunicări, studii, articole și documente…*, Oradea, 1979, p. 63—64; A. Ilea, Gh. Mudura, V. Covaci, *Conscrierea domeniului Beiuș la anul 1721*, în *Crisia*, 1980, p. 360.

https://biblioteca-digitala.ro

În aceeaşi perioadă, la anul 1 721, conscrierea domeniului Beiuş înregistrează o populaţie mult mai scăzută. Astfel dintre cele 6 şpanate, acel al lui Ioan Roman, cel mai populat, în 24 de sate avea doar 322 familii.[14]

În aprecierea numărului total al locuitorilor trebuie să avem în vedere şi faptul că în conscriere sînt înregistraţi numai supuşii domeniului şi nu putem exclude posibilitatea ca în unele locuri să fi existat şi locuitori cu alt statut social-juridic. Apoi mai există şi posibilitatea ca unele familii care locuiau în afara satelor să fi rămas neînregistrate.

În ce priveşte situaţia social-juridică a locuitorilor principalele categorii consemnate sînt iobagii ereditari, taxaliştii şi jelerii. În funcţie de ponderea primelor două categorii sociale, după cum rezultă şi din tabel, distingem sate de iobagi ereditari şi sate de taxalişti. Erau 10 sate de iobagi, în conscriere numite „haereditaria“, cu 175 familii iobăgeşti şi 7 de jeleri, şi 11 sate de taxalişti cu 590 familii de taxalişti, 63 de jeleri şi o familie de iobagi. Preponderenţa jelerilor se constată tot în satele de taxalişti.

După cum ştim capitlul şi-a reconstituit domeniul (după revenirea sa la Oradea în 1692) pe baza conscrierii din anul 1552, în care erau înregistrate toate proprietăţile sale. Deci în mod normal toate satele puteau fi considerate ereditare. Dar acest atribut este impus de situaţia juridică actuală a locuitorilor. Aşa dar sînt considerate ereditare numai satele ale căror locuitori în totalitate sau în cea mai mare parte erau localnici, vechi locuitori din tată în fiu aflaţi în starea de iobăgie. În restul satelor erau preponderenţi locuitorii veniţi din altă parte, taxalişti sau oaspeţi (hospes), care spre deosebire de iobagi erau numai în dependenţă economică faţă de stăpînul de pămînt. Primind sesie însă ei devin iobagi de liberă migraţie, iar mai tîrziu unii dintre ei ajung chiar iobagi ereditari conform tendinţei generale a stăpînilor de pămînt manifestată tot mai pregnant în perioada următoare[15].

La 1722 numărul familiilor de taxalişti era mult mai mare decît cel al iobagilor, deşi după cum am văzut numărul satelor celor două categorii sociale era aproape egal. Trebuie să subliniem însă că satele de taxalişti ofereau condiţii mult mai avantajoase de muncă şi de viaţă, o prosperitate economică mai rapidă şi de aceea aici s-a aşezat o populaţie mai numeroasă. Raportat la familiile de taxalişti proporţia jelerilor era relativ scăzută. În satele de taxalişti, jelerii erau probabil localnicii şi nu cei veniţi din alte părţi.

Pe lîngă aceste categorii sociale conscrierea mai înregistrează două familii de nobili armalişti, adică nobili în sesie în satul Văşad, care refuzau

---

[14] A. Ilea, Gh. Mudura, V. Covaci, *op. cit.*, p. 350.

[15] Varga János, *Jobágyrendszer a magyarországi feudalizmus kései századaiban*, 1556—1767 (Regimul iobăgesc în secolele tîrzii ale feudalismului din Ungaria 1556—1767), Bp., 1969, p. 380—390.

https://biblioteca-digitala.ro

prestarea obligațiilor în rînd cu ceilalți locuitori făcînd uz de privilegiile lor nobiliare.

În satele ereditare Cacuciul Nou, Vadu Crișului, Josani și Husasăul de Criș unii locuitori sînt înregistrați ca extranei (străini), dar la obligații sînt asimilați cu iobagii. Probabil aceștia erau noi așezați în sat și stabilitatea lor era îndoielnică.

Dintre locuitorii satelor erau recrutați și unii slujbași ai domeniului cum ar fi șpanii, cîrciumarii, paznicii și păstorii. Conscrierea menționează șpan la Vășad, Sălacea, Borș, Rontău, Cacuciul Nou și subșpan la Vadu Crișului. La Husasăul de Criș este consemnat un jude al morii, iar la Rontău un cîrciumar. Paznici nu sînt menționați deși trebuie să fi existat. Angajații domeniului de obicei erau scutiți de obligațiile feudale față de stapîn.

În fiecare localitate este amintită funcția administrativă de jude iar în satele mai mari (Silindru, Vășad, Sălacea și Uileacul de Munte) și cea de notar. În unele localități erau slujbași domeniali care nu erau localnici, nu erau supuși domeniali și nu sînt trecuți în conscriere. Astfel era berarul de la berăria din Rontău și clavigerul de la Uileacul de Munte.

Locuitorii satelor, după cum e lesne de înțeles, se ocupau cu cultura pămîntului, creșterea animalelor și pe alocuri și cu cultivarea viței de vie. Unii dintre locuitori practicau și diferite meșteșuguri pentru necesitățile lor și a semenilor lor. Meșteșugurile erau și un mijloc de procurare a banilor. Conscrierea menționează însă numai meșteșugul olăritului la Cacuciul Nou. Existau în mod sigur între locuitori și alte categorii de meșteșugari, dar întrucît nu aduceau încă nici un venit domeniului în conscriere nu sînt menționați.

Situația economică, starea materială a locuitorilor o putem deduce cu ajutorul cifrelor din tabele, care indică suprafețele de teren și animalele mari și mici deținute de fiecare familie. Am arătat la momentul potrivit care era situația generală a terenurilor arabile și a fînațului. Acest tablou se impune a fi completat cu considerațiile privitoare la animalele cu care era înzestrată gospodăria țărănească, necesare atît pentru efectuarea lucrărilor agricole cît și pentru asigurarea mijloacelor de subzistență. Centrlizînd numărul animalelor deținute de cele 836 de familii obținem 1 747 boi, 1 318 vaci, 275 cai, 2 181 porci, 1 054 oi, 330 capre și 261 stupi de albine. Revine astfel pe familie o medie de 2,08 boi, 1,5 vaci, 0,32 cai și 2,5 porci. Oile și caprele nu se creșteau în toate localitățile. Dacă urmărim tabelele localităților observăm că situația era foarte diferită de la o familie la alta, ceea ce denotă diferențierea materială a locuitorilor. Luăm spre exemplificare satele Vășad și Vadu Crișului deosebite atît ca mărime cît și ca așezare și situație socială. La Vășad din cele 97 familii, 65 aveau între 2 și 6 boi, majoritatea 2 sau 4, 79 familii aveau vaci (între 1—5), 18 aveau cai (între 1—3), 62 aveau porci (între 1—8), 15 aveau oi (între 12—50). Pămînt arabil aveau toate familiile între una și opt cîble, iar fînaț aveau puțin, de cîte un car de fîn. La Vadu Crișului din cele

https://biblioteca-digitala.ro

40 de familii, 23 aveau boi (între 2—8), 33 aveau vaci (între 1—6), 11 aveau cai (între 1—3), 25 aveau porci (între 1—28), 36 de familii aveau arabil (între 1—5 cîble) și fînaț (între 2—25 cosași). Numai din aceste două localități, care erau printre cele mai bune, observăm că nu toți locuitorii dețineau animale sau că proporția acestora era foarte diferită de la o familie la alta.

Din punct de vedere al naționalității locuitorilor, din cele 21 de sate 11 erau românești, 7 erau ungurești iar 3 cu populație mixtă[16]. Satele ungurești, cu excepția Cacuciului, erau sate de taxaliști în care s-au așezat locuitori veniți în general din părțile Ungariei și partea vestică a Bihorului. În schimb satele românești în cea mai mare parte sînt sate ereditare, unde baza populației rămîne cea locală, oameni care au găsit diverse forme de acomodare la condițiile date și au continuat să rămînă pe vechea vatră. În satele mixte nu putem face o proporție a populației pe naționalități, neavînd alte argumente decît numele locuitorilor, care nu în toate cazurile sînt cele mai concludente.

Obligațiile feudale. Sarcinile feudale ale țărănimii dependente față de capitlu erau impuse în schimbul dreptului de folosință asupra pămîntului. Aceste obligații au fost înregistrate în conscriere pentru cele 21 de localități analizate de această dată în mod asemănător cu a celorlalte 19 posesiuni ale capitlului. Ele sînt sarcini în bani, natură și muncă. Acestea la un loc constituiau venitul principal al domeniului la începutul reorganizării economiei sale, după recîștigarea vechilor drepturi de stăpîn feudal. Tocmai din această cauză se încearcă înregistrarea lor după toate rigorile noii administrații, evaluînd cantitatea și volumul exact, în cazul fiecărei posesiuni, după mărimea sesiei sau după starea materială ori puterea economică a fiecărui supus. În această formă conscrierea a putut servi drept impunere pentru țărani, sarcinile fixate fiind obligatorii celor în cauză.

În ceea ce privește natura și modul de percepere ale acestor obligații nu s-au remarcat deosebiri esențiale între localități. Se pot observa doar cîteva noi produse impuse la dijmuire. Pentru a putea face o corelare în acest sens este nevoie de o prezentare a sarcinilor impuse și în aceste localități, fiind posibilă în felul acesta sesizarea unor aspecte deosebite determinate de anumite particularități ale zonei geografice, de starea socială a celor impuși sau de necesitățile economiei domeniului.

Obligațiile în bani se compun și în aceste localități din taxa anuală, taxa haidonicală, diferite taxe de răscumpărare ale obligațiilor în natură și muncă precum și taxele de arendă.

Taxa anuală care se plătea numai de către supușii taxaliști se stabilea în funcție de starea materială a supușilor și se fixa într-o sumă globală pentru întreaga localitate. Criteriul aprecierii stării materiale era numă-

[16] Sate românești erau: Vășad, Rontău, Alparea, Cheriu, Felcheriu, Sîntelec, Gălășeni, Josani, Măgești, Dobricionești și Husasăul de Criș. Sate ungurești: Silindru, Tarcea, Tămășeau, Uleacu de Munte, Borș, Cacuciul Nou. Sate Mixte: Ioșia, Vadu Crișului și Ineu de Criș.

https://biblioteca-digitala.ro

rul animalelor de jug deținute de supuşi sau cantitatea sesiei avute. După animale de jug, conform prevederilor cunoscute în acest sens, se impunea în localitatea Tămășeu, adică după 6 boi se plăteau 2 florini renani (Rfl.), după 4 boi 1 Rfl. și 30 cr., după 2 boi 1 Rfl., iar cei care nu aveau animale de jug plăteau 30 cr. În localitatea Uileacul de Munte taxa se lua în funcție de mărimea sesiei, după o sesie întreagă 2 Rfl., după 1/2 de sesie 1 Rfl., iar cei care dețineau pămînt mai mic de o jumătate de sesie sau săracii plăteau 30 cr. În celelalte localități cu taxalişti se menționa suma întreagă impusă, făcîndu-se referiri la modul de calcul în termeni generali. Iobagii ereditari nu erau obligați la această taxă fiind făcute observațiile necesare în această direcție la fiecare localitate în parte.

Taxa haidonicală, ca drept plată a personalului angajat pentru menținerea ordinei publice, se percepea de la toți supuşii indiferent că erau taxalişti ori ereditari şi se fixa într-o sumă globală pe localități.

Răscumpărarea în bani a unor obligații în natură și muncă era în uz şi în aceste localități. În cele 6 localități de pe valea cursului superior al Crişului Repede (Josani, Măgeşti, Gălășeni, Dobricioneşti, Cacuciul Nou și Vadu Crişului), care foloseau în comun terenul „Csomoz“ din zona de dealuri, supușii răscumpărau toate obligațiile la un loc. Nona și decima, muncile anuale, beneficiile, precum şi terenul folosit în comun erau convertite în anul 1722 cu o sumă globală de 214 fl. și împărțită în mod proporțional între localități. Se includea în această taxă și răscumpărarea pieilor de vulpe, dare specifică numai acestor localități, impusă în schimbul participării la vînătoarea stăpînului şi pentru beneficiul pădurii.

Mai erau localități care răscumpărau în bani o parte din obligații. Astfel, în zonele viticole, majoritatea localităților răscumpărau muncile în vii, iar cealaltă parte a robotei o prestau la munca cîmpului. Acest mod de percepere a robotei era uzitat în localitățile Şilindru, Tarcea, Văşad, Tămăşeu și Borş. Convertirea robotei în bani, în această zonă era mai rentabilă stăpînului feudal la data respectivă, deoarece promontoriile domeniale încă nu au fost reactivate în întregime, iar pămînturile alodiale de culturi cerealiere erau mult prea restrînse ca să solicite întregul volum al robotei impuse.

În cîteva localități se răscumpăra darea carului de lemne. Aceste localități erau Şilindru, Tarcea, Văşad și Sălacea; fiind singurele localități din întreg domeniul care nu erau obligate să efectueze această dare în natură.

Pe lîngă taxele urbariale și taxele de răscumpărare ale anumitor obligaţii se plăteau și taxe de arendă pentru terenurile arabile și fînațurile alodiale, precum și pentru monopolurile feudale folosite de către locuitori. Aceste taxe se achitau în comun, fiind stabilită o sumă globală pe localitate. Spre exemplu, în localitatea Borș se achita 1 marian[17] pentru fiecare căpiță de fîn cosit. Pentru pășunatul porcilor supușii erau

---

[17] Marianul=17 cruceri (odinioară 15 cruceri), conform Matthias Bel, Compendiarium Hungariae geograficum, ed. III, Bratislava, 1779.

https://biblioteca-digitala.ro

obligați să plătească taxa de pășunat (pecunie cespitales), după un porc de un an 4 polturi[18] pe an, porcii sub un an nefiind impuși la taxare.

Venitul capitlului din diferitele taxe și răscumpărări, stabilite cu exactitate pentru toate posesiunile (vezi anexa 2), ajungea în anul conscrierii, în localitățile analizate, la suma de 1 110 Rfl. și 10 cr. Această sumă era aproape dublă față de veniturile identice încasate din cealaltă parte a domeniului. Diferența este explicabilă prin faptul că potențialul uman de care dispunea domeniul în aceste localități era dublu și astfel supușii prestau obligații, în raport cu numărul lor, cantitativ mult mai mare. În cadrul acestor obligații precumpănitoare erau taxele anuale de 551 Rfl. și 15 cr. și taxele de răscumpărarea robotei de 260 Rfl. și 14 cr. Venitul în bani încasat în întregul domeniu constituia o sursă mai sigură de cîștig, decît obligațiile în natură, deoarece obligațiile în produse totdeauna depindeau și de factori neprevăzuți cum ar fi condițiile climaterice nefavorabile sau alte motive obiective și subiective, care puteau să influențeze în mod negativ volumul acestora.

Obligațiile în natură ale supușilor capitlului din posesiunile analizate sînt aceleași ca și în celelalte sate. Semnalăm însă o diversificare a produselor din care se luau aceste obligații.

Nona și decima se luau din toate produsele pămîntului, precum și din animalele mici (miei, iezi și stupi). Existînd promontorii în mai multe sate capitulare, situate în apropierea dealurilor Orăzii, domeniul lua în aceste localități pe lîngă nona și dijma din semănături și cea din vin. Cantitatea de produse obținută din dijmuire era determinată totdeauna de producția anului respectiv. La Uileacul de Munte se arăta că domeniul obținea o însemnată cantitate de vin din nona și dijma vinului. După cum se menționează în această localitate, nona și dijma nu se lua din producție viilor din grădini, numai din promontorii, dar și după grădini se dădea dijmuitorilor o anumită cantitate de vin sau 10 dinari. Cei exceptați în general sau cei cu vii noi erau scutiți de această obligație.

În ceea ce privește nona și decima din animale mici conscrierea face referiri exprese numai pentru nona din stupi. Și aceasta numai în cazul prediului Mișca, unde supușii se ocupau cu albinăritul, dar fiindcă era pămînt alodial, se specifica și plata nonei. În posesiunile unde supușii aveau stupi nici nu era necesară specificarea acestei obligații, se subînțelegea în termenii generali de darea nonei și decimei. Totalul stupilor de albine în localitățile analizate era de 261 din care cei mai mulți existau la Sălacea (92), Vadul-Crișului (37) și la Borș (52).

Dijma porcilor se lua după porcii scoși la ghindă, cîte unul din zece, iar dacă numărul lor era sub 10 se răscumpăra fiecare porc cu 8 polturi. În caz că nu se producea ghindă în păduri, se plătea numai taxa de pășunat.

În locul *nonei din in și cînepă* fiecare gospodar era obligat la darea unui sac. Numai la Rontău se lua în natură, deoarece aici în apele Peței

[18] Poltura sau semigrosul=1 $^1/_2$ cruceri, conf. Matthias Bel, *op. cit.*

https://biblioteca-digitala.ro

se putea topi inul și cînepa, drept pentru care nona se achita în natură și se împărțea în jumătate cu episcopia.

Capitlul lua nona în calitatea sa de stăpîn feudal, iar decima în calitatea de for bisericesc, acest drept fiindu-i cedat în posesiunile sale de către episcopie.

Nona și decima se luau în natură din majoritatea posesiunilor capitlului. Răscumpărarea era în uz numai în cele 6 localități situate lîngă Vadu-Crișului, unde, după cum s-a arătat, se obișnuia răscumpărarea obligațiilor. Întîlnim aici o situație asemănătoare cu posesiunile episcopești din districtul Beiușului, care răscumpărau nona împreună cu alte obligații cu o taxă cunoscută sub denumirea de „ruptură“. Aici însă se răscumpăra și decima, pe cînd în domeniul Beiușului supușii beneficiau încă de vechile lor privilegii în acest sens[19].

Trebuie să arătăm că în localitățile analizate întîlnim dijme impuse unor produse meșteșugărești. Meșteșugarii specializați în anumite meșteșuguri erau obligați, alături de celelalte sarcini iobăgești, la dijma din produsele meșteșugului, în schimbul dreptului de exercitare a meseriei. În cadrul sarcinilor feudale ei executau și lucrări de specialitate pentru nevoile domeniului. La Cacuciul-Nou se menționează în conscriere *dijma din oale*, fiind obligați olarii din aceste locuri la prestarea a 300 buc. oale pe an, deoarece „sînt mulți olari“ (se referă la cele 6 localități cu obligații comune). Cu toate că textul se referă la mai mulți olari, această ocupație este consemnată în conscriere numai la supusul Bucsai Ioan din Cacuciul-Nou. Folosindu-ne de datele din registrele de dijmă din anul 1717 îl găsim la Cacuciul-Nou pe olarul amintit și totodată încă 7 olari la Vadu-Crișului[20]. În acest context presupunînd și eventualele omisiuni, impunerea olarilor cu 300 de oale la data respectivă nu pare a fi prea exagerată în acest renumit centru de ceramică din Bihor. La data conscrierii capitlului mai avea *9 care de var drept nonă* de la vărarii din Sîntelec. Această obligație este consemnată numai la Sîntelec, dar cu beneficiul varului sînt consemnări la interval de timp scurt și în localitățile capitulare Cheriu și Felcheriu, așezate tot în aceeași zonă carstică, precum și în Zona Vadu-Crișului[21].

Analizînd produsele impuse nonei și decimei observăm lărgirea gamei produselor impuse dijmuirii. Față de localitățile capitulare prezentate anterior, la acestea din urmă există dijma vinului în zonele unde se cultiva vița de vie. Pe lîngă dijmele tradiționale apar și dijma din oale și nona din var în localitățile specializate în acest meșteșug. Astfel de im-

---

19 A. Ilea, Gh. Mudura, V. Covaci, *op. cit.*, p. 363.

20 Arh. St. Oradea, *fond Capitlu. Instrumenta literalia*, fasc. XXVII, a, f. 18. (vezi și V. Maxim, Gh. Mudura, *Valorificări etnografice din fondurile arhivistice*, în Biharea, 1974, p. 58).

21 *Ibidem, Acta Antiqua*, fasc. VIII, nr. 1 și 32, fasc. XXXIII nr. V, f. 6; fond *Prefectura județului Bihor*, inv. 41, dosar 166, p. 109; (vezi și lucrările V. Covaci, *Informații documentare despre vărăritul din Bihor* în *secolele XVIII și XIX*, în *Biharea*, 1980, p. 59—65; Virgil Maxim și Gheorghe Mudura, *op. cit.*, p. 50.)

https://biblioteca-digitala.ro

puneri sînt întîlnite în această perioadă și pe alte domenii feudale. În conscrierea domeniului Beiuș de la 1721 fierăriile din Briheni, aparținătoare unor iobagi români, prestau pentru episcopie a zecea parte din producția anuală, numită dijmă și totodată în contul robotei extrăgeau și transportau minereu de fier la manufactura de fier de la Vașcău[22].

Dacă facem o comparație cu urbariul cetății Oradea de la 1600[23], în care sînt cuprinse și unele localități recîștigate ca posesiuni capitulare, sesizăm că în ceea ce privește impunerea dijmei din semănături și din vin, din animale mici și dijma porcilor nu sînt modificări esențiale, ele se mențin și sînt luate de stăpînii feudali. La 1600 nu găsim în schimb impunerea la dijmuire a diferitelor produse meșteșugărești, dar meșteșugarii trebuiau să execute lucrări de specialitate și la vremea respectivă, în schimbul cărora erau scutiți de alte obligații feudale.

Daturile și darurile sînt de asemenea prestații în natură față de stăpînul feudal. Conscrierea amintește pentru cele 21 de localități daruri asemănătoare cu a celorlalte 19 localități analizate. Acestea se impun după specificul locului, iar cantitativ în funcție de volumul produsului impus sau de nevoile domeniului. *Darea untului* se percepea după fiecare vacă cu lapte o iustă de unt pe an. *Culinarele* se dădeau din toate genurile de legume cultivate în grădinile gospodăriilor, iar *darurile de sărbători,* la cele trei mari sărbători, din păsări domestice sau în unele locuri din animale sălbatice. Astfel, la Cacuciul Nou se înregistrează ca dare comună cu celelalte 5 localități din jur, 1 berbec, 5 miei, 5 cerbi, 6 iepuri, 6 gîște, fiecare gospodar cîte 2 pui, 1 găină, 200 de ouă. In mod obișnuit aceste daruri se luau de la toți supușii la cererea decanului, fără să fie prealabil stabilite cantitativ. Mai sînt și *daruri specifice* numai anumitor localități. Iobagii, care aveau animale de jug, din Tămășeu, Alparea, Cheriu, Ineu de Criș și Husasău de Criș, situate în apropierea pădurilor, erau obligate să transporte pentru nevoile domeniului cîte un *car de lemne* la cele trei sărbători. La *darea hameiului,* dare specifică localităților Uileacul de Munte, Ioșia, Borș, Cheriu, Felcheriu, Sîntelec și Husasău de Criș, era obligată fiecare gospodărie, să dea anual cîte o quadrată (a 4-a parte dintr-o cîblă) din această plantă necesară producerii berii. În zonele cu păduri locuitorii au fost obligați la *darea fructelor de pădure proaspete sau uscate* și la *darea oțetului.* Mai sînt și cîteva daruri izolate. Astfel, locuitorii din Uileacu de Munte preparau anual 25 libre de seu, iar cei din Vășad coseau și transportau 1 car cu fîn pentru nevoile domeniului.

În ceea ce privește obligațiile în natură ale supușilor din aceste localități observăm varietatea mai largă a acestor sarcini față de celelalte localități. Existînd zone producătoare de vin întîlnim nona și dijma din

[22] Arh. St. Oradea, *fond Episcopia rom. cat. Oradea, Registre,* nr. inv. 368, f. 8; (vezi și lucrările A. Ilea, Gheorghe Mudura, V. Covaci, *op. cit.*, p. 57; Virgil Maxim, Gheorghe Mudura, *op. cit.*, p. 57).

[23] D. Prodan, *Iobăgia în Transilvania în sec. XVI*, vol. II, p. 780—820.

https://biblioteca-digitala.ro

vin. De asemenea sînt cîteva produse meșteșugărești impuse regimului de dijmuire. Majoritatea obligațiilor sînt însă generale pentru toate posesiunile capitlului.

Obligațiile în muncă sau robota erau fixate pe an la 12 zile de muncă de fiecare locuitor. Zilele de robotă se prestau la diferite lucrări agricole, la transportul și tăiatul lemnelor și la lucrările de întreținerea morilor și a berăriilor. La fiecare localitate s-a consemnat felul lucrărilor la care trebuiau să participe locuitorii.

În zona de cîmpie robota se folosea pentru muncile de întreținerea culturilor agricole. Avîndu-se în vedere că rezerva alodială încă era foarte restrînsă, domeniul nu administra în regie proprie pămînturi de culturi întinse, majoritatea prediilor fiind date în arendă și nici nu era necesară la aceste lucrări forță de muncă mai numeroasă. Cîteva localități reușeau să deservească un complex economic. Locuitorii din Ioșia la cererea decanului participau la cosit în prediul Iclod cu 6—7 cosași, semănau și recoltau tot aici 4 cîble de grîu după 3 arături, efectuîndu-se transportul cerealelor boabe. Cei din Tămășeu lucrau la aratul pămîntului din acest prediu. În prediul Nagy-Zemplén cositul fînului îl executau supușii din Borș și se mai trimiteau 30 de cosași din Sălacea.

Muncile auxiliare de la berăria din Rontău erau efectuate în contul robotei de către locuitorii din 6 localități apropiate (Rontău, Alparea, Cheriu, Felcheriu, Sîntelec și Cihei). Ei tăiau și transportau lemnele necesare la berărie din pădurea Cheriu și efectuau lucrările de reparații. Întreținerea morilor domeniale de asemenea era obligația supușilor în contul robotei.

Robota în general era prestată efectiv. Numai în cazul celor 6 localități amintite de pe valea Crișului Repede se răscumpăra robota la un loc cu celelalte obligații. Acești supuși erau iobagi ereditari. Trebuie să precizăm însă că iobagii ereditari din partea cealaltă a domeniului nu erau obligați la efectuarea zilelor de robotă, ci le răscumpărau în bani în conformitate cu dispozițiile formulate în conscriere, pe cînd în această parte a domeniului, sînt ereditari care prestează robotă din ordinul decanului.

Obligațiile feudale ale supușilor domeniului capitular la începutul secolului al XVIII-lea se percepeau, după cum se desprinde din analiza conscrierii, în cele trei forme ale rentei feudale. Robota era fixată la 12 zile pe an și se presta în general la diferite munci din gospodăria alodială. Ia această dată nu constituia o sarcină grea și se practica răscumpărarea ei. Obligațiile în natură, în afara nonei și decimei se prestau după posibilitățile locuitorilor ori la aprecierea decanului. Precumpănitoare erau în schimb obligațiile în bani, fiind practicată răscumpărarea unor obligații în natură și muncă. Această orientare era explicabilă dacă ținem cont că redresarea domeniului solicita mai mulți bani, iar pentru atragerea și menținerea forței de muncă trebuiau să se facă concesii, să se acorde avantaje iobagilor.

https://biblioteca-digitala.ro

Monopolurile feudale

Monopolurile feudale fiind în exclusivitate drepturi ale stăpînului, țăranii puteau să le exercite numai cu îngăduința acestuia în schimbul unor taxe sau alte obligații.

Crîșmăritul sau dreptul de vînzare a băuturilor era exercitat în tot cursul anului de către domeniu. Se vindeau băuturile provenite din producția proprie și din dijma vinului în cîrciumele domeniale sau de către supuși, aceștia fiind obligați să crîșmărească o anumită cantitate de vin din pivnițele domeniului la sărbătorile de Crăciun și de Paști. Domeniul avea cîrciumă proprie la Rontău, unde se vindea vin și bere de cîrciumarul Francisc Lamberg. O pivniță domenială pentru depozitarea băuturilor era la clavigeratul din Uileac de Munte.

Crîșmăritul era permis și supușilor din îngăduința stăpînului în perioada de la sărbătoarea Sf. Mihai pînă la Crăciun sau Anul Nou. În cîteva localități dreptul de crîșmărit era arendat locuitorilor, la Vășad cu 15 fl. iar la Tămășeu cu 25 fl. În localitatea Ineul de Criș se menționează că satul are drept, conform vechilor obiceiuri, să-și construiască cîrciumă și fiindcă are promontoriu îi este cedată vînzarea vinului.

Țăranii erau obligați să plătească pentru cazanele de fiert țuică deținute o taxă anuală. Existau în 6 localități 21 de cazane ale supușilor dintre care cele mai multe erau la Sălacea (8) și la Silindru (6). La Vășad se preconiza instalarea a 2 cazane de fiert țuică pentru domeniu.

Măcelăritul este tot un monopol feudal. Exercitarea acestui drept de către supuși era permisă numai contra taxă. În Sălacea și Uileacul de Munte se arenda măcelăritul pentru o taxă anuală de 10 fl. În alte localități nu erau măcelării. Nici domeniul la data conscrierii nu avea măcelării proprii.

Morile erau de asemenea monopoluri feudale. Capitlul deținea mori în trei localități. La Rontău exista o moară cu 3 pietre pe cursul pîrîului Peța. Apa aici nici pe vară secetoasă, nici pe iarnă geroasă nu seacă și nu îngheață ușor. Aducea un venit anual de 100 cîble de Debrețin, din care morarului se ceda 1/4 și pe săptămînă cîte o vică de făină pentru pîine. Edificiul morii era din scîndură, iar coșul din piatră. Morarul avea o casă construită aparte, compusă din 2 camere. În localitățile Ineu de Criș și Husasău de Criș mai era cîte o moară cu 2 pietre cu un venit anual de 60 respectiv 40 cîble de Debrețin, care se folosea în jumătate cu locuitorii. La plata morarului și la cumpărarea pietrelor și la alte cheltuieli capitlul contribuia în comun cu supușii.

În afara morilor domeniale ale capitlului mai era o moară cu o piatră în balta Füzek din Șilindru a familiei Frater, și o altă moară uscată la Tarcea a contelui Károlyi.

Iobagii dețineau în total 7 mori. La Sălacea erau 3 mori iobăgești, la Gălășeni, Dobricionești, Cacuciu-Nou și Ineu de Criș cîte o moară. Moara

https://biblioteca-digitala.ro

din Cacuciu-Nou era pe cursul apei Dubricion, din venitul căreia jumătate îi revenea șpanului Martinus Kocsis. În localitatea Tarcea exista o moară cu o roată pe Eriu, în legătură cu care conscriptorii consemnează că s-ar putea pune în funcțiune pe timpul verii cînd sînt ploi.

La Sălacea era o moară cu o piatră deținută de George Blasko din Vășad după carepînă la data conscrierii nu plătea nici o taxă, iar la Vășad o moară uscată a lui Grigore Pogacsics. Acești doi proprietari de mori poate să fi fost cei doi nobili armaliști menționați în Vășad, deoarece în tabelul locuitorilor nu figurează numele respectivilor.

Pescuitul este amintit foarte sumar. În localitățile Ineu de Criș și Husasău de Criș, situat pe cursul Crișului Repede, se amintește că aici se poate pescui ușor. La Cacuciu Nou s-a înregistrat venitul provenit din cedarea dreptului de pescuit în apele Dubricion. Localitățile din jur prestau în comun anual pentru acest beneficiu 70 iuste de unt.

După cum s-a putut observa, în localitățile analizate, au fost bine reprezentate monopolurile feudale. Erau cîrciume și mori domeniale în funcțiune care aduceau venituri importante, completate cu taxele plătite de supuși pentru morile iobăgești și cazanele de fiert țuică, precum și cu alte obligații prestate în schimbul folosinței acestor drepturi. În celelalte 19 localități nu au fost exploatate în aceeași măsuruă posibilitățile existente în acest sens și astfel nu au rezultat nici cîștiguri mai însemnate din ele. O sursă de venit importantă pentru domeniu era *manufactura de bere de la Rontău* alături de cea din Oradea. În conscriere este înregistrată numai berăria de la Rontău, deoarecere orașul Oradea lipsește cu desăvîrșire din conscriere. Berăria (braxatoria) de la Rontău a fost pusă în funcțiune la începutul anului 1724[24], sub administrarea maistrului berar Iosif Hans. Cele mai vechi mențiuni în legătură cu edificiul berăriei, instalațiile și instrumentele cu care era înzenstrată se găsesc în conscrierea din 1722. Informațiile sînt laconice, dar ele sînt indispensabile pentru prezentarea nivelului tehnic al acestei întreprinderi domeniale. În berăria propriu zisă era un cuptor și un cazan cu o capacitate de 10 tine, prevăzut cu un canal prin care trecea berea din cazan într-o cadă mare de 20 tine. În această încăpere mai erau 8 căzi mai mici, 5 oale, un vas de o capacitate de 45 tine și alte vase necesare la mînuirea berii. Alături se mai afla o magazie pentru răcirea berii (refrigeratorium). Exista o altă încăpere pentru prepararea malțului (polentarium), în care era o cadă mare (maceratorius) și un cuptor. Într-un șopron era depozitat hameiul. La dispoziția berăriei erau 6 boi pentru care a fost contruit un grajd și un șopron pentru car. Locuința berarului, o căsuță mică, se compunea din comeră și bucătărie.

În acest complex mai existau două cazane de fiert țuică instalate într-o încăpere separată (crematorium, domus crematoria), înzestrată cu instrumentele necesare.

---

[24] Arh. St. Oradea, *fond Capitlul episcopiei rom. cat. Oradea*, inv. 540, nr. 1, p. 69—70.

https://biblioteca-digitala.ro

În legătură cu berăria de la Rontău conscrierea alte informații nu ne furnizează. În cadrul obligațiilor feudale am văzut însă că forța de muncă necesară la această manufactură era asigurată aproape în exclusivitate prin munca iobăgească neplătită. Iobagii din satele apropiate efectuau în contul robotei tăiatul și transportul lemnelor, anumite reparații, transportarea materiei prime și sub formă de daruri culegeau hameiul necesar la prepararea berii.

*

Am prezentat așadar în două lucrări distincte realitățile social-economice din cele 40 de localități ale domeniului capitular la anul 1722. La această dată domeniul era reconstituit, capitlul reușind să-și recîștige toate fostele sale proprietăți din comitatul Bihor, posesiuni care o perioadă îndelungată, de peste 120 de ani, au fost stăpînite de fisc sau de diferite familii nobiliare și care au avut de suferit de pe urma condițiilor social-politice ale vremii. Acum erau puse bazele organizării domeniului, după modelul marilor domenii feudale, organizare care se va perfecționa și va suferi modificări pe măsura dezvoltării forțelor de producție și a noilor cerințe ale dezvoltării economice.

Capitlul era stăpînul absolut al întregului teren (cu mici excepții) cuprins în cadrul domeniului său. Modalitățile de folosință a pămîntului de către supușii domeniului erau diferite. Cea mai mare parte a pămîntului domenial era cuprins în sesii (intravilan, arabil și fînaț), urmînd apoi ca întindere prediile.

Terenul arabil era situat în hotarul satului, cu excepția satelor din districtul Beiuș, și dispus în general în două cîmpuri, aproximativ egale. Raportat la numărul gospodăriilor de pe întregul domeniu terenul arabil era destul de puțin, revenind în medie de o gospodărie 2 iugăre în districtul Beiușului, 6—8 iugăre în celelalte zone și în situația cea mai bună, la Sălacea, circa 13 iugăre. Suprafețele sînt foarte mici avînd în vedere că reglementările urbariale de mai tîrziu au stabilit arabilul de o sesie întreagă între 26—32 iugăre. Productivitatea solului era determinată în primul rînd de calitatea lui, în funcție de zona geografică și apoi de posibilitățile țărănimii de a-l cultiva, adică de înzestrarea gospodăriilor cu inventarul agricol necesar. În cele mai bune cazuri producția era de patru ori sămînța. Pe terenurile arabile atît din sesii cît și din predii se cultivau în general toate produsele cerealiere, preponderența unora sau altora fiind impusă de zona geografică. În multe cazuri este menționată în mod special cultura porumbului, ceea ce denotă interesul pentru extinderea cultivării acestei plante cerealiere mai recent introdusă. Atît stăpînul cît și supușii erau orientați spre practicarea unei agriculturi extensive prin defrișarea și introducerea în circuitul agricol a unor locuri necultivate. În perioada cînd unele sate au fost pustiite mai mulți ani în șir chiar unele terenuri de cultură au rămas în paragină transformîndu-se în mărăcinișuri, care acum necesitau defrișare. Fiind inte-

https://biblioteca-digitala.ro

resat în atragerea de noi terenuri în circuit agricol stăpînul de pămînt n-a impus deocamdată un monopol sever asupra noilor terenuri defrişate, dînd libertate supuşilor să le introducă în sesie în mod necondiţionat.

Pe o suprafaţă considerabilă se întindeau pădurile, păşunile şi apoi terenurile încă necultivate. Rezerva feudală, constituită în principal din predii, era lucrată în regie proprie de către stăpîn în proporţie foarte redusă. În majoritatea cazurilor terenurile din predii erau repartizate locuitorilor spre a le lucra sau erau arendate acestora.

Putem afirma de altfel că pe domeniul capitular, poate mai repede decît pe alte domenii din Transilvania, s-a manifestat receptivitate la promovarea unor tehnici şi măsuri care să ducă la dezvoltarea economică, la promovarea relaţiilor marfă-bani şi transformarea lui spre sfîrşitul secolului al XVIII-lea într-o mare latifundie producătoare de mărfuri[25].

Populaţia domeniului era formată aproape în exclusivitate din supuşi. În tabelele localităţilor sînt înregistraţi numai supuşii. În legătură cu alte categorii sociale avem menţiuni foarte sumare, numai 2 nobili în sesii şi doi slujbaşi ai domeniului. Ţărănimea dependentă o formau iobagii ereditari, jelerii şi taxaliştii. Proporţia acestor categorii în cele 40 de sate era următoarea: 803 familii taxalişti, 283 iobagi ereditari şi 110 familii de jeleri, în total 1 196 familii, ceea ce înseamnă că ar reveni unui sat o medie de aproape 30 de familii. Făcînd o comparaţie cu alte părţi ale comitatului cifra este relativ mulţumitoare. Astfel în 1721 cele 126 sate din domeniul Beiuş[26] aveau 1 664 familii din care 1 291 erau iobagi, iar pe cursul superior al Crişului Repede, la anul 1723[27] în 49 de sate sînt înregistrate 708 familii din care 699 de iobagi. Din aceste comparaţii mai observăm că spre deosebire de zonele amintite pe domeniul capitular era preponderent numărul taxaliştilor şi nu al iobagilor. Desigur aici avem de a face cu satele de cîmpie care fiind pustiite au rămas cu locuitori puţini sau fără locuitori şi cu terenuri de bună calitate, constituind un punct de atracţie pentru ţărănimea din alte părţi, date fiind aici condiţiile mai avantajoase pentru dezvoltarea agriculturii.

Faptul că circa 2/3 din populaţia domeniului erau taxalişti, supuşi dependenţi numai economic faţă de stăpîn, cu situaţie materială în general mai bună şi cu drept de liberă migraţie, a determinat o uşoară atenuare a contradicţiilor sociale, o oarecare întîrziere a accentuării exploatării ţărănimii, care cu mai multă uşurinţă ar fi putut părăsi satele în care se aşezaseră de curînd. Tot această situaţie a determinat şi o dezvoltare economică mai rapidă a domeniului capitular. Cu timpul însă pe măsura dezvoltării feudalismului aceşti taxalişti vor fi asimilaţi cu ioba-

---

[25] A. Csetri, Şt. Imreh, *Asupra relaţiilor de proprietate feudală în Transilvania* (1750—1848), *în Anuarul Inst. de Ist. Cluj*, 1966, p. 111.
[26] A. Ilea, Gh. Mudura, V. Covaci, *op. cit.*, p. 359.
[27] Gh. Mudura, *op. cit.*, p. 64.

https://biblioteca-digitala.ro

gii, în ceea ce privește prestarea tuturor obligațiilor, dar în multe cazuri li se va recunoaște dreptul de liberă migrație[28].

Dacă ieșim însă din cadrele comitatului Bihor și facem o comparație cu populația din Țara Făgărașului[29] la anul 1721—1722, unde în 63 de localități erau peste 4 100 familii, adică peste 65 familii de localitate, constatăm că pe domeniul capitular indicele era destul de scăzut. Desigur, nici pe întreaga Transilvanie acest indice demografic nu era atît de ridicat ca și în Țara Făgărașului, care se bucura de alte condiții social-economice și social-juridice, dar în mod sigur superior celui din comitatul Bihor.

Din punct de vedere a naționalității locuitorilor celor 40 de sate; erau 29 sate românești, 7 ungurești și 4 mixte.

Obligațiile feudale ale țărănimii dependente constituiau izvorul principal al acumulării primitive a capitlului în economia acestui domeniu ecleziastic. Aceste obligații au fost impuse în formele lor tradiționale cunoscute în feudalism, concretizate în bani, natură și prestații în muncă. La acest început de secol precumpănitoare erau dintre ele obligațiile în bani. În anul conscrierii venitul realizat din acestea însuma 1660 Rfl. pe întreg domeniu, dintre care taxele anuale și taxele de răscumpărare a diferitelor obligații în natură și muncă erau corvîrșitoare. Taxele anuale plătite numai de iobagii taxaliști se ridicau la 766 Rfl., iar taxele de răscumpărare la 530 Rfl., acestea reprezentînd o proporție de 90% față de restul obligațiilor în bani.

Acest mod de direcționare a sarcinilor feudale la data respectivă era determinat de mai mulți factori. Venitul realizat în bani era o sursă sigură de cîștig, dacă ținem cont că venitul din dijmuire și daruri nu era atît de important la vremea respectivă, în primul rînd datorită faptului că nu erau puse în circuitul agrar terenuri de culturi întinse, care să asigure producții mari și în al doilea rînd atît cauze obiective cît și subiective puteau să influențeze în mod negativ volumul acestor obligații. Totodată a fost convertită în bani și o parte din robotă tocmai pe considerentul că alodiile, administrate în regie proprie, deocamdată foarte restrînse iar întreprinderile domeniale, slab reprezentate la momentul tratat, nu solicitau forță de muncă numeroasă, nefiind vorba încă nici de folosirea pe scară largă a muncii salarizate. Și, nu în ultimul rînd, capitlul avea nevoie de bani pentru redresarea economiei sale, după o lungă perioadă de stagnare și aceasta o putea realiza, în condițiile nivelului relațiilor de producție, numai din banii încasați direct de la supușii săi.

Robota încă nu devenise atît de apăsătoare pentru țărănime, stabilită la 12 zile pe an, urmează linia generală practicată pînă atunci. La prestarea ei pe domeniul capitular erau obligați numai taxaliștii și o

[28] Cu ocazia reglementării din 1772, în noile urbarii ale localităților se menționează condiția de iobagi ereditari sau de liberă migrație, iar în ceea ce privesc obligațiile nu se face nici o deosebire.

[29] Șt. Pascu, *op. cit.*, p. 64.

https://biblioteca-digitala.ro

parte mică a iobagilor ereditari, pentru majoritatea iobagilor ereditari fiind permisă răscumpărarea. Capitlul neavînd în ce să investească munca neplătită a iobagilor la nivelul gospodăriei domeniale prefera răscumpărarea ei. Astfel, țărănimea dependentă a fost deocamdată protejată în felul acesta fiind asigurată atragerea și permanentizarea ei pe domeniul capitular.

În ceea ce privește sarcinile în natură, chiar dacă se practica răscumpărarea lor, din motivele mai sus enunțate, nu se excludea luarea lor în natură în unele localități. Se constată și o lărgire a gamei produselor din care se lua dijma. Pe lîngă nona și dijma din semănături, vin și animale mici se introduce și pe acest domeniu dijmuirea unor produse meșteșugărești.

În regimul sarcinilor feudale însă se vor observa mutații esențiale spre mijlocul secolului, cînd va lua amploare procesul de extindere a rezervei alodiale, care va determina o altă orientare în stabilirea obligațiilor supușilor. Obligațiile în muncă cu încetul vor deveni cele mai apăsătoare sarcini pentru țărănime și pe acest domeniu. Se vor înăspri condițiile de viață ale populației odată cu înmulțirea sarcinilor la care va fi supusă, vor deveni tot mai frecvente nemulțumirile, ceea ce va constitui izvorul principal al protestului și al luptei îndîrjite a țărănimii în perioadele următoare.

https://biblioteca-digitala.ro

Anexa nr. 1

Extras din centralizatorul localităților cuprinzînd locuitorii cu toate bunurile lor mobile și imobile

	Localitatea	Nr. familii	Nr. frați și fii	Nr. total sesii	Arabil în sesii	Arabil divizat anual	Fînaț în sesii	Fînaț divizat anul	Vii în săpători	Boi	Vaci	Cai	Porci	Cazane	Mori	Oi	Capre	Stupi
1.	Șilindru 1/2	54	—	51	—	140	48	127	—	54	52	12	66	6	—	—	—	6
2.	Tarcea 1/3	15	—	14	168	—	14	49	17	24	20	2	30	1	—	—	—	7
3.	Vășad	97	—	96	325	—	—	100	3	200	137	32	152	—	—	396	34	4
4.	Sălacea	182	—	162	$838\frac{1}{2}$	—	140	$688\frac{1}{2}$	$488\frac{1}{2}$	443	319	47	504	8	3	214	—	92
5.	Tămășeu	27	—	25	81	—	—	75	—	63	51	2	62	—	—	—	—	9
6.	Uileacu de Munte	103	—	82	—	—	1	221	588	85	66	38	11	—	—	—	7	—
7.	Ioșia	22	—	22	—	230	17	55	—	41	40	16	83	1	—	—	—	6
8.	Borș	68	—	56	—	165	—	27	—	145	101	8	130	2	—	—	—	39
9.	Rontău	16	—	18	51	—	83	—	—	49	55	3	96	—	—	—	12	6
10.	Alparea	39	—	37	—	178	154	—	—	104	61	20	132	1	—	120	104	12
11.	Cheriu	31	—	31	—	93	93	—	—	83	44	2	55	—	—	—	11	8
12.	Felcheriu	14	10	14	18	—	29	—	—	25	14	5	22	—	—	10	5	—
13.	Sîntelec	12	14	11	17	—	31	—	—	16	18	4	18	—	—	8	2	—
14.	Cacuciul Nou	23	25	$21\frac{1}{2}$	83	—	130	—	—	65	42	6	106	—	1	—	—	10
15.	Gălășeni	6	7	6	22	—	40	—	—	18	21	6	36	—	1	36	20	—
16.	Josani	9	19	9	35	—	53	—	—	39	21	5	61	—	—	40	16	—
17.	Măgești	7	12	7	24	—	34	—	—	26	20	3	40	—	—	—	—	—
18.	Vadu Crișului	40	81	$34\frac{1}{2}$	89	—	283	—	—	89	87	19	227	—	—	130	63	37
19.	Dubricionești $\frac{1}{3}$	4	9	1	5	—	24	—	—	15	10	2	27	—	1	—	—	—
20.	Ineu de Criș	44	63	40	$77\frac{1}{2}$	—	185	—	95	86	77	27	126	2	1	70	50	4
21.	Husasău de Criș	23	36	25	18	—	126	—	60	77	62	16	159	—	—	30	6	1
Total:		836	266	763	1 852	806	1 485	$1\,315\frac{1}{2}$	$1\,251\frac{1}{2}$	1 747	1 318	275	2 151	21	7	1 054	330	261

https://biblioteca-digitala.ro

Anexa nr. 2

Extras din centralizatorul localităților cuprinzînd obligațiile în bani

Nr. crt.	Localitatea	Taxa anuală	Taxa haidonicală	Răscump. robotei	Răscump. carului cu lemne	Răscump. finului	Răscump. pieilor de vulpe	Taxa de arendă	OBS.
		Rfl. cr.	Rfl. cr.	Rfl. cr.	Rfl. cr.	Rfl. cr.	Rfl. cr.	Rfl. cr	
1	Șilindru	16	1,09	8	4				
2	Tarcea	11	2	4	6				
3	Vășad	84	12	42,30	39				
4	Sălacea	150	19,54		60	68		10,12+	+măcelăritul
5	Tămășeu	22	2,50	6,40					
6	Uileacu de M.	154,20	12					10+	
7	Ioșia	12	1,42						
8	Borș	38,35	8,21	16,10					
9	Rontău	10	1						
10	Alparea	24	3						
11	Cheriu	29	3						
12	Felcheriu	—	2						
13	Sîntelec	—	1,42						
14	Cacuciu-Nou								
15	Gălășeni								
16	Josani		9,11	181,54+			14,10		+muncile și beneficiile
17	Măgești								
18	Vadu Crișului								
19	Dobricionești								
20	Ineu de Criș		4						
21	Husasău de Criș		2,30						
	TOTAL:	551,65	87,09	260,14	109,10	68	14,10	20,12=1110,10	

SOCIO-ECONOMIC REALITIES OF BIHOR REVEALED BY THE 1722 CONSCRIPTION (II)

(Summary)

On the basis of information offered by the 1722 conscription, this work deals with the socio-economic realities of the villages of Bihor situated round aboout Oradea, on the valley of the river Crișul Repede and in the northern extremity of the county. The work points out some aspects connected with the agrarian economy, demography, the peasantry's obligations towards the landowners and the feudal monopolies, the social structure. There are underlined the differences betwen localities from the point of wiew of their economic development, differences raised by the characteristics of the geographical zone they belong to.

https://biblioteca-digitala.ro